

Saxen

GULLSPÅNGSÄLVENS VATTENSYSTEM

Sjötyp: Näringsfattig
Sjöyta: 6,89 km²
Höjd över havet: 178,6 m
Maxdjup: 41,5 m
Medeldjup: 11 m
Omsättningstid: 1,08 år

Kommun: Hällefors/Filipstad
Vattendistrikt: Västerhavet
Terrängkartan: 11E NV
EU-id: SE662551-142470
Utloppskoordinater: 6625510, 1424700
Avrinningsområdets areal: 158,7 km²

Saxen. ©Lantmäteriet

Omgivningar

Saxen ingår i Gullspångsälvens vattensystem och är belägen strax norr om Saxhyttan. Södra delen av sjön ligger i Örebro län medan den norra delen ligger i Värmlands län. Sjöns största tillflöde är Dammälven som rinner från sjön Långban och har sitt utlopp i nordvästra Saxen. Avrinningen sker via Saxhytteälven till Agen i norra Torrvarpen.

Saxen är en sprickdalssjö. Berggrunden kring sjön består i väster av metavulkaniter som längre västerut övergår först i en rand av urkalksten, sedan i en rand av metabasiter och slutligen i glimmerskiffrar som även omger sjön i nordväst. Vid Prästberget finns vulkanisk breccia. I nordost återfinns metavulkaniterna som längre österut ersätts av ett strandbildande område med Värmlandsgranit. Detta område lämnar längre söderut återigen plats för metavulkaniterna. I sydost dominerar metasediment med konglomerat. Morän är den dominerande jordarten kring Saxen. Norra delen av sjön omges dock av isälvsediment och södra delen av lera-finmo.

Omgivningarna kring Saxen består till största delen av barrskog och myrmarker. Många stora kalhyggen finns i sjöns avrinningsområde, framförallt i den norra delen. Närmast sjön finns i norr en golfbana samt en större betesmark. Längre söderut omges stränderna av omväxlande barrskog, lövskog och kalhyggen. Södra delen av

Saxen omges växelvis av löv-, barr- och blandskog och jordbruksmark. Bebyggelsen kring södra delen av sjön är relativt tät och består både av permanent- och fritidsbebyggelse. I tabell 1 redovisas markanvändningen i Saxens avrinningsområde.

Tabell 1. Markanvändning i Saxens avrinningsområde, vars totala area är 158,69 km². Data från SMHI.

Markanvändning	Areal (km ²)	Markanvändning	Areal (km ²)
Skog	115,77	Annan öppen mark	4,12
Sankmark	3,68	Vatten	23,34
Jordbruksmark	1,28	Tätort	-
Hyggen	10,49	Annan koncentrerad bebyggelse	-

Djur och växter

Fisk

Det finns inga provfiskeresultat från Saxen men enligt andra uppgifter ska abborre, gädda, mört, siklöja, sik, lake, öring, asp, id, elritsa och nors finnas i sjön. I Saxhytteälven finns ett ursprungligt stationärt öringbestånd.

Bottenfauna

De glacialrelika kräftdjuren *Mysis relicta* (reliktpungräka) och *Bythotrephes cederstroemii* (en hinnkräfta som saknar svenskt trivialnamn) har påträffats i Saxen.

Växtlighet

Växtligheten i Saxen är i allmänhet sparsam med undantag för i vissa vikar samt i inlopp och utlopp. Vegetationen domineras av övervattensväxter som vass, olika starrarter och sjöfräken samt av kortskottsväxter. Arter som noterats i sjön är: vass, säv, sjöfräken, flaskstarr, blåsstarr, trådstarr, vasstarr, vattenklöver, svalting, gul och vit näckros, flotagräs, gäddnate, ålnate, sköldmöja, kransslinga, löktåg, sommarlånke, braxengräs, sylört, strandpryl, strandranunkel och vattenpest,

Övrigt djur- och växtliv

Saxen är rastplats för änder, vadare och sångsvanar. Storlom, strömstare, storskrake och rörhöna häckar vid sjön.

Vattenkvalitet

Saxen är en näringsfattig sjö med måttligt brunfärgat vatten. Sjöns pH är neutralt och buffertkapaciteten mot försurande ämnen är god. Kvicksilverhalterna i gädda var vid senaste undersökningen låga. Mer information om vattenkemin finns i tabell 2.

Tabell 2. Vattenkemidata från Saxen. Värdena är baserade på provtagningar från år 2014 alternativt den senaste provtagningen. Färgade värden anger statusklassning, se [läsanvisningar](#).

Parameter	Medelvärde	Min-Maxvärde	Antal prov	Provtagningsår
pH	7,0*	7,02	1	2014
Alkalinitet (mekv/l)	0,20	0,20	1	2014
Siktdjup (m)	3,2	3,2	1	2002
Absorbans (vid 420/5 nm)	0,07**	0,07	1	2014
Totalfosfor (µg/l)	3	3	1	2014
Totalkväve (µg/l)	303	303	1	2014
Hg i gädda (mg/kg)	0,48	Medelvärde 6 fiskar		2006

*NV Handbok 2007:4 och expertbedömning. **Motsvarar vattenfärg 36 mg Pt/l.

Statusbedömning

Sjöns ekologiska status har bedömts som *god*. Det är sammanvägningen av klorofyll (hög), vattenkemin (hög) och att sjön är reglerad (måttlig) som varit avgörande för bedömningen. De allmänna förhållandena, som är en sammanvägning av klassificeringarna för näringsämnen (hög status) och försurning (hög status), har sammantaget hög status. Det förekommer vandringshinder i anslutning till vattenförekomsten. Sjön är påverkad av reglering.

Bedömningsgrunder i föreskrift har tillämpats, bortsett från kvalitetsfaktorn försurning som klassats som expertbedömning. För mer information om bedömningen, se <http://www.viss.lst.se/Waters.aspx?waterEUID=SE662551-142470>.

Övervakningsprogram

Saxen ingår under vissa år i miljöövervakningsprogrammen *Undersökningar i yt-vattenförekomster och Omdrevssjöara*. Sjön ingick även i programmen *Riksinventering av sjöar och vattendrag* mellan 1972-2005 och *Profilsjöar* mellan 1986-2002.

Naturvårds- och friluftsentressen

Norr om Saxen finns områden av stort berggrundsgeologiskt intresse. Sjön är upplåten för fritidsfiske och har på grund av sin stora produktion av attraktiva arter en stor betydelse för fritidsfisket. Saxen skulle vara en lämplig som kanotled med upptagnings-/isättningsplats vid Saxhyttan.

Mänsklig påverkan

Saxen påverkas av reglering. Dammar, som utgör vandringshinder för fisk, finns vid utloppet samt i tillflödet Dammälven. Vid utloppet samt vid Saxå herrgård i södra delen av sjön förekommer utfyllnad av hyttslag nere i vattnet. Saxen påverkas också av fritidsbebyggelsen i söder. Dessutom finns en del strandnära åkermark samt en golfbana strax intill vattnet i nordväst.

Områdesskydd

Naturrestatet Saxhyttan ligger ca 100 meter söder om sjön. Ca 100 meter norr om sjön, vid länsgränsen, ligger ett mindre område som skyddas genom naturvårdsavtal mellan markägaren och staten.

Referenser

[Artportalen](#) - fåglar.

Fiskenämnden i Örebro län, 1984. Skyddsvärda strömvatten ur fiskesynpunkt i Örebro län.

IVL Svenska Miljöinstitutet AB. [Kvicksilver i biota](#)

Lantmäteriet, 2003. Svenska Marktäckedata SMD Raster 11ENV. Version 2.2.

Länsstyrelsen i Örebro län. [Djupkartor](#).

Länsstyrelsen i Örebro län, 1988. Vattenregister/sjöbeskrivning – Saxen. Dos nr 1800-138-329.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1990. [Inventering av glacialrelikta kräftdjur i Örebro län 1987-88](#) av Björn Kinsten. Publ. nr: 1990:5.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1993. [Tio sjöar i Hällefors kommun. -Beskrivning och naturvärdesbedömning](#). Publ. nr 1993:3.

Naturvårdsverket, 2007. [Status, potential och kvalitetskrav för sjöar, vattendrag, kustvatten och vatten i övergångszon, Bilaga A-Bedömningsgrunder för sjöar och vattendrag. Handbok 2007:4.](#)

SLU, [Vattenkemidata](#).

SMHI. [Svenskt vattenarkiv \(SVAR\)](#)

Sveriges geologiska undersökning. [Berggrundskartan och Jordartskartan, digitalt via SGUs karttjänster.](#)

[VISS - VattenInformationsSystem för Sverige](#). Nationell databas över svenska vattenförekomster.

